

društveni, kulturni i politički angažman, a posebice studente teologije (svećeničke kandidate i laike) i sve Kristove vjernike. U tome nam znatno mogu pomoći iskustva drugih naroda gdje je to razvijeno (npr. Talijani i Nijemci), ali naša Crkva mora ići svojim putem i iznaći načina kako i običnom vjerniku približiti svoj društveni nauk jer je činjenica da ga slabo poznaju ne samo vjernici već i svećenici. Nekoć je društveni nauk Crkve imao snažan odjek u Hrvatskoj, posebice između dva svjetska rata preko *katoličkih kongresa*, preko *katoličkog pokreta* biskupa A. Mahnića, preko *socijalnih tjedana* i preko knjižica sa socijalnom problematikom koje je širilo "Društvo sv. Jeronima". Taj socijalni život i razvoj kod nas je zamro i bio ugašen u razdoblju komunizma. Danas ga ponovno moramo oživjeti jer to od nas traži naše društvo, naši vjernici i razni društveni problemi. I doista, *etičnost* i *socijalnost* danas su više nego ikada *na kušnji* i mi u društvo moramo unijeti te vrednote. Stoga hvala prof. Balobanu što se usudio zagristi taj tvrdi kolač i knjigu doista smatramo doprinosom hrvatskoj društvenoj zbilji i nauci.

dr. Luka Tomašević, ofm

JURE BRKAN, *Opće odredbe Zakonika kanonskoga prava*, Izd. Franjevačka Teologija - Makarska, niz: Bogoslovna biblioteka, knj. 24, format 22 x 15,5 cm, str. 396.

Zakonik kanonskog prava koji je proglasio papa Ivan Pavao II. 25. siječnja 1993. godine probudio je opće zanimanje za poznavanje i proučavanje zakonodavstva Katoličke Crkve, prema zasadama crkveno-pravne tradicije i nadasve prema novoj slici Crkve u današnjem svijetu što je plod nauke Drugoga vatikanskog sabora.

Slijedeći pravnu literaturu, vezanu za novi Zakonik, dade se primijetiti da su crkveni pravници u svojim proučavanjima u početku dali naglasak više na divulgativno značenje Zakonika da bi s vremenom prevladala opća znanstvena crta tumačenja crkvenog zakona. Kad je riječ o Općim odredbama, dakle, prvoj knjizi Zakonika kanonskoga prava, valja primijetiti da je mali broj autora koji su se upuštali u znanstvenu obradu cijele prve knjige Zakonika. Mnogo je više onih koji su obrađivali samo pojedina pitanja iz Općih odredbi.

Stoga knjiga docenta fra Jure Brkana, "Opće odredbe zakonika kanonskoga prava" ima višestruku vrijednost. Prvenstveno je ona *znanstveno djelo* u kojem je obrađena *cijela* prva knjiga Zakonika i to na *hrvatskom jeziku*. Ona je plod dvadesetogodišnjeg predavanja kanonskog prava na Franjevačkoj Teologiji u Makarskoj.

Opće odredbe su opća, temeljna načela, apstraktne smjernice koje imaju

pravnu obvezujuću snagu. Stavljene su na početak Zakonika, "radi pravnog razumijevanja, sigurnog tumačenja i pravilne primjene u praksu pojedinačnih kanonskih zakona i drugih crkvenih propisa". Osim za Zakonik iz 1983. *Opće odredbe* vrijede i "za partikularno pravo, za statute i opće odluke, koje naknadno proglašavaju pojedine mjero-davne crkvene vlasti". A zovu se *opće* jer ih treba primjenjivati na cjelokupno zakonodavstvo Latinske Crkve. Radi svog općeg značenja, odredbe 203 kanona Prve knjige, razlikuju se od odredaba kanona ostalih šest knjiga Zakonika koji obrađuju samo posebne sektore djelovanja Crkve.

U sadržaju općih odredbi nalaze se opća pravna načela koja je Crkva usvojila kroz svoju povijest. Ne smije se izgubiti iz vida činjenica da su u njih utkana filozofsko-teološka i znanstvena dostignuća o Bogu, čovjeku i društvu te sveukupna misao čitavoga čovječanstva.

Opće odredbe su, mogli bismo reći, neka vrsta uvoda u Zakonik i čitavo pravo Latinske Crkve. One su ključ za shvaćanje crkvenih zakona, običaja, općih odredaba i uputa, pojedinačnih upravnih akata, statuta i pravilnika, uloge fizičkih i pravnih osoba, pravnih čina, vlasti upravljanja u Crkvi, crkvenih služba te zastare i računanja vremena. Prvih šest uvodnih kanona označavaju opseg obvezatnosti Zakonika Latinske Crkve, njegova odnosa prema bogo-služnim zakonima, ugovorima s država-ma i drugim političkim zajednicama, pravima i povlasticama, dosadašnjim običajima i dosadašnjim pravom, a onda slijedi 11 naslova koje je autor opširno i znanstveno rastumačio. Razumije-

vanje i primjena odredaba Zakonika nadalje ovisi o tumačenju, razumijevanju i primjeni općih odredaba.

Autor je primjenio egzegetsko-pravnu metodu, navodeći po redu kanone, paragrafe i brojeve na službenom latin-skome jeziku i u hrvatskom prijevodu. U veoma detaljnom tumačenju pojedinih kanona imao je u vidu Sveto pismo, ekleziologiju Drugoga vatikanskog sabora, crkvene zakonodavne tekstove i dostignuća pravne znanosti općenito.

Knjiga može poslužiti kao udžbenik, no ona je znanstveno djelo s oko 100 jedinica znanstvene literature. U tumačenju Zakonika, na 396 stranica, autor je u prilogu usporedio kanone Općih odredaba iz 1983. i Kodeksa iz 1917. Radi lakšeg snalaženja doneseno je i stvarno kazalo koje će umnogome olakšati korištenje ovim djelom.

U knjigu je utkano mnogo ljubavi, truda, znanja i iskustva. Ovim djelom obogaćena je crkveno-pravna literatura na hrvatskom jezičnom području, posebno kad se uzme u obzir činjenica da je ovo prva knjiga koja obrađuje *Opće odredbe*.

Ona ima u vidu ono načelo: "Salus animarum suprema lex". Stoga nadati se je da će poslužiti ne samo studentima teologije, nego svima onima koji se bave kanonskim pravom i svima onima kojima je stalo do ispravnog tumačenja zakona i njihove primjene, a to znači ispuniti njihovu značenje i svrhu.

Dr. Marko Mrše, ofm